

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 1991/50
KARAR NO : 1992/1

ÖZET : Gümrükte kaybolan eşyanın değerinin tazmini istemiyle Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na karşı açılan davanın idari yargı yerinde görülmesinin gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Sabri Mindiloğlu
Karşı Taraf : Maliye ve Gümrük Bakanlığı

O L A Y : Davacının ithal ettiği 30 külçe (1300 kg) kalay, 5.11.1981 tarihinde -kaçak zannıyla- Gümrük İdaresi tarafından tutanak düzenlemek suretiyle gümrük ambarına alınmıştır. Daha sonra davacı hakkında 1918 sayılı Kanuna muhalefetten açılan dava sonunda mahkeme, elkonulan kalayların davacıya iadesine karar vermiş, karar Yargıtay onayından geçerek kesinleşmiştir. Söz konusu emtianın davacıya iade edilmesine ilişkin mahkeme kararıyla Gümrük Müdürlüğüne başvurulduğunda kalayların yerinde aynı sayıda külçe kurşun bulunduğu görülmüştür. Davacının İstanbul Gümrükler Başmüdürlüğüne başvurarak kalayların aynen teslimi yahut değerinin ödemesi yönündeki müteaddit taleplerinin sonuçsuz kalması üzerine, davacı, adli yargı yerinde fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak şartıyla kaybolan külçe kalayların karşılığı olarak 40 milyon liranın faiz ve dava masraflarıyla birlikte tahsili istemiyle 1.2.1990 tarihinde dava açmıştır.

İstanbul 7. Asliye Hukuk Mahkemesi; 19.10.1990 gününde, 80-498 sayıyla; ortada idarenin hizmet kusuruna dayalı bir tazminat istemi ve buna ilişkin dava bulunduğu, kamu hizmetinin ifası sırasında doğan zararların tazmini istemiyle idare aleyhine açılan davalarının çözüm yerinin idari yargı olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş, karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

Bu arada İstanbul Gümrükler Başmüdürlüğüne, 18.5.1990 gün ve 81-6169 sayıyla İstanbul Ticaret Odasından 2.11.1988 tarihi itibarıyla alınan kalay rayiç değerine göre hesaplanan 24.050.000 TL kalay tutarından gümrükçe tahsil gereken vergi, resim ve primler toplamı 13.968.717 TL yi düştükten sonra 10.081.283 liranın davacıya iadesine karar verilmiştir.

Davacı, Gümrük Müdürlüğüne tespit edilen kalay miktarına, Merkez Bankası reeskont haddi faizi olan 23.525.000 TL ye ilave etmek suretiyle, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere toplam 47.575.000 TL nin davalı idareden tahsil edilmesi istemiyle idari yargı yerinde 3.4.1990 tarihinde dava açmıştır.

İstanbul 5. İdare Mahkemesi; 14.11.1991 gün ve 389 sayıyla: İdare Mahkemesinin görevlerinin 2577 sayılı Kanunun 2. maddesinde sayıldığı, ortada, dava konusu malın iadesi için adliye mahkemesince verilmiş bir karar bulunduğu ve idare mahkemesinde açılan bu davanın, adli yargı kararının uygulanması istemine dayandığı belirtilerek uyuşmazlığın, yerine getirilmesi istenilen yargı kararını vermiş olan adli mercilerce incelenmesi gerektiği görüş ve gerekçesiyle 2247 sayılı Kanunun 19. maddesi uyarınca görevli mahkemenin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvuru

rulmasına karar vermiş, dosya 16.12.1991 tarihinde Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Milleti adına karar veren Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü, Mustafa Şahin'in Başkanlığında, Şükrü Kaya Erol, Dr.Ekrem Serim, Feridun Taşkın, Ahmet Çolakoğlu, Osman Şimşek ve İlhami Uğuryılmaz'ın katılmaları ile yaptığı 17.2.1992 günlü toplantıda, Raportör Hakim Ayten Anıl'ın raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Savcı İsmet Gökalp'in davanın adli yargı yerinde çözülmesi gerektiği; Danıştay Başsavcısı yerine katılan Savcı M.İlhan Dinç'in de idari eylem ve işlemlerden doğan zararın tazminine ilişkin davaların görüm ve çözüm yerinin İdari Yargı olduğu yolundaki yazılı düşünceleri doğrultusunda sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gerekli görüşülüp düşünüldü:

Dava, Maliye ve Gümrük Bakanlığına karşı, gümrükte muhafazası sırasında kaybolan ve yerine aynı miktarda kurşun konulmuş olan 1300 Kg. kalayın rayiç değerinin tazmini istemiyle açılmıştır.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı Teşkilatı ve Görevleri Hakkında 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Bakanlığın amaçları arasında: Gümrük ve Gümrük Muhafaza hizmetlerini düzenlemek ve yürütmek, kaçakçılık fiil ve teşebbüleriyle mücadele etmek olduğu ve bu meyanda, gümrük denetimine tabi eşya ve araçları muhafazası ve tasfiyesini sağlamak görevi bulunduğu da belirtilmiştir.

Olayda, davacının ithal ettiği kalayın, kaçak zannedilerek, İstanbul Satış Gümrük Müdürlüğünün 11.12.1991 gün ve 666/81 sayılı kaçak eşya tespit belgesiyle ambara alındığı, bu olayla ilgili olarak 1918 sayılı Kanuna muhalefetten dolayı açılan dava sonunda el konulan eşyanın mahkemece davacıya iadesine karar verildiği ve bu kararın temyizden geçerek kesinleştiği, ancak eşyanın davacı tarafından alınması için yapılan başvuruda idarenin muhafazasında olan eşyanın bulunmadığı hususu çekişmesizdir. Anlaşmazlık bir kamu görevi olan gümrük denetimi sırasında denetime tabi eşyanın muhafazası görevinin idarece gereği gibi yapılması sonucu gümrükte kaybolması nedeniyle, idare tarafından tazmin edilmesi isteminden doğmuştur. Olayda bir kamu kanunu olan 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun Hükümleri uyarınca yapılan idari işlem ve eylemler sonucu doğan zarar söz konusudur. Bu nedenle kamu hizmetinin yürütülmesinde idarenin hizmet kusurunun bulunup bulunmadığının incelenmesi İdari Yargının görev alanına girmektedir.

Öte yandan, adli yargı merciince eşyanın davacıya iadesine karar verilmiş bulunması, eşyanın gümrük idaresince muhafazasındaki ihmal nedeniyle iade edilmesinden doğan tazminat davasının da adli yargıda görülmesini gerektirmez.

Bu itibarla kamu hizmetini yürütmekle görevli kılınmış kamu kurumunun anılan hizmetin yürütülmesi sırasında meydana gelen zararın tazmini istemine ilişkin bu davanın incelenmesi ve kamu hizmetinin yöntemine göre yapılıp yapılmadığının tespiti, idari yargının görevine girdiğinden, İdare Mahkemesinin 2247

sayılı Kanununun 19. maddesine göre vaki başvurusunun reddi gerekmektedir.

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre davanın idari yargı yerinde görülmesi gerektiğine, bu nedenle İstanbul 5. İdare Mahkemesinin 2247 sayılı Kanununun 19. maddesi uyarınca vaki 14.11.1991 günlü 389 sayılı başvurusunun reddine, üyelerden Dr. Ekrem Serim, Şükrü Kaya Erol ve Feridun Taşkın'ın karşı oyları ve oyçokluğuyla 17.2.1992 gününde kesin olarak karar verildi.

Başkan

Mustafa ŞAHİN

Üye

Şükrü Kaya Erol

Üye

Dr. Ekrem Serim

Üye

Feridun Taşkın

Üye

Ahmet Dolakoğlu

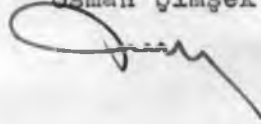
Bu kararın Resmi gazete'de yayımı uygulanır.

Başkan

Üye

Osman Şimşek

Üye

İlhami Uğuryılmaz

64

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1991/50

KARAR NO : 1992/1

KARŞI OY YAZISI

Dava adli bir işlemin yapılmasından doğmuştur. Kaçak zannı ile yakalanan 1300 Kg kalay gümrük idaresi tarafından tutanak düzenlemek suretiyle gümrük ambarına alınmış, açılan dava sonunda kalayların davacıya iadesine karar verilmiştir.

Ancak bu kararla gümrük müdürlüğüne başvurulduğunda kalay yerine kurşun bulunduğu görülmüştür. Burada kalayın veya bedelinin alınması için davacının baş vuracağı yargı yeri adli yargı yeridir. Çünkü adli bir işlem sonunda dava açılmış idarenin bir tasarrufu olmamıştır. Kusursuz sorumluluk hali vardır. Kusursuz sorumluluk halinde idarenin hizmet kusurundan da söz edilemez. Uyuşmazlığın adli yargı yerinde çözülmesi gerektiğinden çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

Üye

Şükrü Kaya Erol

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1991/50

KARAR NO : 1992/1

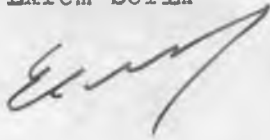
KARŞI OY YAZISI

Davacının ithal ettiği 30 külçe (1300 Kg) kalay, 5.11.1981 tarihinde kaçak zannıyla Gümrük İdaresi tarafından tutanak düzenlemek suretiyle gümrük ambarına alınmıştır. Daha sonra davacı hakkında 1918 sayılı Kanuna muhalefetten açılan dava sonunda mahkeme, el konulan kalayların davacıya iadesine karar vermiş, karar Yargıtay onayından geçerek kesinleşmiştir.

Mal sahibi yönüne başvurarak el konulan kalayların iadesini istemiştir. Ancak bu aşamada gümrükte kalayların yerinde aynı sayıda külçe kurşun bulunduğu görülmüştür. Bunun üzerine davacı İstanbul Gümrükler Başmüdürlüğüne başvurarak kalayların aynen teslimi yahut değerinin ödenmesi yönündeki isteklerini sonuçsuz kalması üzerine davacının başvuracağı yargı mercii adliyargı olması gerekir. Gerçekten yönetim, davacının kalaylarını gereği gibi korumaması ve bunların ortadan kaldırılıp yerine kurşunların konulmasından dolayı haksız fiilde bulunmuştur. O halde idarenin haksız eyleminden oluşan zararın tazmini için açılan davanın adli yargıda görülmesi gerektiğinden çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

Üye

Dr. Ekrem Serim

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1991/50

KARŞI OY :1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine dair Kanunla; düzenlenen alanın niteliği gözönünde tutularak genel kolluk gücü yanında, özel bir kolluk sistemi oluşturulmuştur.

Gümrük görevli ve yetkilileri yanında diğer bazı kamu görevlilerinde "men ve takip yetkileri" olarak görevlendirildiği bu sistemde, yasal hükümlerle birlikte incelendiğinde, sistemin adli niteliği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Gümrük idaresi yetkililerinin, Bakanlık Teşkilat Kanunu ve Gümrük Kanunu uygulamasından doğan idari karakterdeki faaliyetleri ile, 1918 sayılı kanun uygulamasından kaynaklanan ve adli kolluk niteliğindeki faaliyetleri arasında ayırım yapmak zorunludur.

Kolluğun adli nitelikteki faaliyeti, salt soruşturma aşamasında kalmamış, olay yargıya intikal ederek "sanığın beraatini ve elkonulan emtianın davalıya geri verilmesini" öngören kesin hükümle sonuçlanmıştır.

Uyuşmazlık konusu olayda, malların gümrük antrepolarına konulması, normal ithal-ihraç rejimi yada diğer deyişle Gümrük kanunu uygulaması nedeniyle değil, 1918 sayılı kanun uygulaması nedeniyle.

Adli bir kovuşturma söz konusu olduğunda, hele olayın yargıya intikal etmiş olmasında gözönüne alındığında, elkonulan mallar idari değil adli koruma altında olmak gerekir.

Öte yandan, Hükmü veren mahkeme/bu hükmün uygulaması konusunda, söz hakkını haiz olduğu kuşkusuzdur.

Bu durumda; a-1918 sayılı yasanın düzenleme alanının niteliği, b- Ortada adli yargı yerinin verdiği bir hükmün infazı, ve bu infazın şekli ve niteliği hakkında da karar verme yetkisinin Adliye de olması gerektiği, görüşüyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye

Feridun Taskın

